

Javaslat a

„Győri csuda”

Győri Értéktárba történő felvételéhez

*Csuda esett Győr városba', nagy csuda :
Takács Jánost vitték szörnyű halálra.
Kötelet is tettek már a nyakára,
Azt hitte már mindenki, hogy meghala.*

*Felboncolták volna már a holttestét,
De az élet nem hagyta el még szívét.
Lassan-lassan magához tért, fölébredt :
Ez az eset Győr városban megesett.*

Készítette:

Radicsné Csöre Andrea

Radicsné Csöre Andrea, Újvárosi Művelődési Ház Igazgatója

Győr, 2021. október 7.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

- r. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Radicsné Csőre Andrea, Újvárosi Művelődési Ház
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: *Radicsné Csőre Andrea*
Levelezési cím: .
Telefonszám:
E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **„Győri csuda”**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

- *kulturális örökség*

a szakterületi besorolás indoklása:

A „Győri csuda” egy népköltészeti kutatás tudományközi (jog-, fizika- és orvostörténet) eredményeit mutatja be, valamint Győrhöz kötődő híres egyéniségekhez, azok találmányaihoz, győri középületek történetéhez is kapcsolódik.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- *nem*

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Magyarország, Ausztria

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- *települési*

amely értéktár neve: *Győri Értéktár*

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indoklása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

• *A települési érték kiindulási alapja egy helyi (péri) gyilkosságballada. Az igaz történet és a belőle született ballada egy XIX. századi rablógyilkosságról szól, amelynek áldozata két várvidéki (burgenlandi) asszony. A történetet nem csak a szájhagyomány műfajai őrizték meg, hanem megtalálható ponyván¹ és a korabeli sajtóban is. Ugyanis, az elkövetők egyikének akasztása*

¹ „Takács János A péri rablógyilkos felakasztása és feltámadása. Igaz történet, amely az 1880-ik esztendő Április

rosszul sikerült, így az jogi problémát, vitát okozott, amit az akkori sajtó közvetített. A kutatásnak emellett orvostörténeti kuriózuma is van, ugyanis a gyilkosság miatt kivégzett egyik elkövető Jedlik Ányos eddig ismeretlen „villamosági gépe” miatt éledt fel. A ballada-kutatás során eddig nem ismert orvosi-, és jogtörténeti dokumentumok, orvosi eszközök is előkerültek.²

- A „Győri csuda”-ként, illetve „világhírű botrányként” – „amelyről egész Európa beszél” –³emlegetett történet kutatása során tudományközi, interdiszciplináris (jogtörténet, fizikatörténet, biográfia) források, etikai viták kerültek felszínre a XIX. századból. Újabb életrajzi adatokat tudhatunk meg a bencés tanárok (Bierbauer Lipót; Jedlik Ányos) híres győri orvosok (Lumniczer Károly; Ofner József; Schmidt József; Sikor József, Petz Aladár) jogászok (Matkovics Tamás; Némethy Ernő; Tauber Károly) életéről, kutatásairól, felfedezéseiről, kapcsolatairól.

- A „Győri csuda” témája – az egyik rablógyilkos felakasztása és feltámadása – hatalmas sajtó visszhangot is kapott.⁴ A korabeli szakfolyóiratok is közlik a győri esetet (pl.: Magyar Themis; Orvosi Hetilap; Ügyészek Lapja).

- Az 1880-ban történt győri eset miatt törvény módosítottak.⁵ Jogi vita, polémia indult a halálbüntetés eltörlése, illetve a kivégzés módjának változtatása ügyében. (Akasztás helyett guillotint, nyaktilót akarták bevezetni). Országgyűlési dokumentumokból kiderült, hogy még a Képviselőház is foglalkozott a győri témával a kivégzésekkel kapcsolatban.

- Az eset, nemcsak a jogi szférában keltett nagy vihart, hanem az orvosok körében is. A kutatásból kiderült, hogy a Bécsi Orvosi Társulat Theodor Billroth professzor vezetésével gyűlést hívott össze és megtárgyalta a feltámadás okát, és a győri törvényszéki orvos felelősségét. A kutató Bécsben megtalálta az erről szóló dokumentumot is, amelyben felmentik a halált megállapító dr. Sikor Józsefet. Megismerhetjük, hogy abban az időben mi volt a tetszhalállal kapcsolatos vélemény: a halál biztos megállapításához feltétlenül szükséges a „villanyozási próba.” Adatokat kaphatunk korabeli orvosi kifejezésekről (láta; szívszélhűdés), betegségekről (görvény; tüdőgümőkör) is.

- A „Győri csuda” kutatása rávilágít eddig nem ismert orvostörténeti felfedezésekre, fizikai kísérletekre.⁶ Így például a villamosáram gyógyászati alkalmazására. A kutatás újabb adalékokat nyújt egy nagyon fontos orvosi eszköz, a defibrillátor történetéhez is, hisz ez a győri kísérlet később az egész világon elterjedt újraélesztő elektrosokk egyik próbája volt.

- A kutatás különböző győri és megyebeli intézmények történetének jobb megismeréséhez is hozzájárult. (Szentháromság Kórház, Karolina Kórház, Vármegyeháza, Börtön).

- A kutatás tárgyi, kézzel fogható és látványos eredménye, hogy a híres péri romos kocsmát, – amely, mint helyszín kötődik a két „sváb” asszony 1878-ban történő meggyilkolásához, – a Darányi Ignác Terv támogatásával („Péri kocsmá rekonstrukció, tájház, faluház, népi mesteriségek háza létrehozása”) felújították és tájházzá alakították. Ez a helyszín bejelentkezésre ma már látogatható. Az egyik falon a péri ballada, illetve a „Győri csuda” kutatásának ismertetése olvasható.

14-kén Győrben megtörtént.” Országos Széchényi Könyvtár, Debreceni Városi Nyomda, 1880. Ponyva ismertetését lásd: Lanczendorfer 2009. 111-128.

² A kutatást dr. Lanczendorfer Zsuzsanna győri néprajzkutató végezte, aki erre a témára három évre elnyerte az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíját.

³ „... 1880-ban egész Európa orvostudorait és sajtóját hónapokon át foglalkoztatta egy győri kivégzés.” Független Kisgazda, 1946. október 20. I. évfolyam 138. szám, 2.

⁴ Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna majd 100 helyi, országos, sőt külföldi újságban lelta fel a témát (többek között: Győri Közlöny; Egyetértés; Függetlenség; Független Kisgazda; Hazánk; Hon; Magyar Themis; Magyar Polgár; Orvosi Hetilap; Pesti Napló; Vasárnapi Újság; Neue F. Presse; Székely Közlöny)

⁵ Dárday Sándor Igazságügyi Törvénytarában három paragrafus is érinti a kutatott esetet. Dárday Sándor: Igazságügyi Törvénytar. Rendelet- és döntvényekkel kiegészítve. Negyedik rész. Büntetőjogi törvények. Athenaeum R. Társulat Kiadása, Budapest, 1895.

⁶ A Czuczor Gergely Bencés Gimnázium Jedlik Ányos Emlékiállítás tárgyai közt látható az akasztott ember feléledését elősegítő gyógyászati indukciós készülék.

- *A levéltári források (anyakönyv, börtöntörzskönyv, boncolásjegyzőkönyv), az adatközlők elbeszélései, valamint a számos feltárt sajtó források alapján a ballada igaz története és utóélete ismertté vált a publikációk és előadások révén. A „Győri csuda” tudományos eredményeit – konferenciák keretében – külföldön is megismerték (Oroszország, Románia, Spanyolország, Szlovákia).*
- *A tudományos eredmények hatására kulturális rendezvények, tudományos- és ismeretterjesztő előadások sora született. A téma kutatója (pl.: Győri Fröccsnapok; Győri Legendák Napja; Kutatók éjszakája; Magyar Tudomány Napja; Nyugdíjas Egyetem; Országos Kriminológiai Intézet; TUDÓSKLUB; Pannon Tudományos Napok) több alkalommal tartott előadást egyedül, illetve más tudományterület szakembereivel, levéltárosokkal (Áldozó István, Néma Sándor) fizikusokkal (Barla Ferenc), jogászokkal (Dr. Kiss Anna). Győr neve még ismertebbé vált ezáltal.*
- *A Médiákban is nagy érdeklődést váltott ki a győri kötődésű téma (pl.: Mindenki Akadémiája,⁷ Ridikül; Ég, föld, férfi, nő).*
- *A kutatásról és eredményeiről „Győri csuda” címmel videófilm is készült. Ezt az alkotást a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Rippl-Rónai Művészeti Intézet Képzőművészeti (mozgóképkultúra és médiaismeret) alapképzési szakán végzett Sente Szimonetta és Király Ágnes készítették I. féléves vizsgamunkaként.: „Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna kutatása alapján készült rövid terjedelmű dokumentumfilm, mely animációs technikával meséli el a péri ballada cselekményét a helybeliek elbeszélése alapján.”⁸*
- *Bekerült a téma az oktatásba is. A kutató több egyetemen tartott rendhagyó órát bölcsészeknek és jogászoknak a „Győri csudáról” (Babes-Bolyai Tudományegyetem; ELTE; Pázmány Péter Katolikus Egyetem; Selye János Egyetem), illetve bekerült a kötelező irodalomban az ezzel kapcsolatos publikáció, valamint a Kulturális mediáció mesterszakos hallgatók Bűnesetek a folklórban című tantárgy tananyagába.*
- *A kutató engedélyével Győr idegenforgalmi látványosságai is felvették egyik „csudaként”, érdekességként az idegenvezetők, és a valós történet helyszíneit, városnéző sétájuk alkalmával meg is mutatják (Czuczor Gergely Bencés Gimnázium, Jedlik Ányos Emlékkiállítás; régi Vármegyeház és Szentháromság kórház). Így például a „Gyere Győrbe”; „Győr 7 csodája”; és Jedlik Ányos életét ismertető tematikus idegenvezetésük keretein belül.*

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

A Győrben megtörtént eset kutatásának eredményei a városunkban folyó XIX. századi felfedezéseket, akkor élt jeles személyiségeket ismertebbé teszik hazánkban és külföldön. A történet kulturális értékét növeli az is, hogy több forrásban, formában maradt meg: a színhagyományban (ballada, igaz történet, közmondás, gúnydal), ponyván és számos hazai és külföldi újságban, szaklapban. A „Győri csuda” esete hatott más tudományterületekre is, így például felvetette a halálbüntetés eltörlésének kérdését, felhívta a figyelmet a villamos áram orvostudományban való alkalmazásának lehetőségére, valamint hatására törvényt, és orvosi szokásjogot módosítottak.

⁷ <https://www.mediaklikk.hu/video/mindenki-akademiaja-lanczendorfer-zsuzsanna-a-gyori-csuda-ballada-es-valosag/> <https://www.youtube.com/watch?v=D0AENvpNb58>, valamint Dely Mária balladájával együtt 2021-03-24 13 óra Rádió Bézs/Kultúrmozorzsák-Bayer Ilona műsora https://www.radiobezs.hu/radiobezs/radiobezs.archivplayer.page?szam=http%3A%2F%2Fwww.radiobezs.hu%2Fradiobezs_files%2FArch%3%ADvum%2F2021%2F0324_1300.mp3

⁸ <https://drive.google.com/file/d/1rYsY3kAa8EswOFU180Gd2pFb1NLfoCW/view?usp=sharing>, (9 perc 27 másodperc)

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Tanulmányok a „Győri csuda” témában

Lanczendorfer Zsuzsanna: A „győri csuda” – Ballada és valóság. In: *Tudományos előadások. Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottság, 2009.* 111-128.
(A szerző a legjobb előadó díjat is elnyerte vele.)

Lanczendorfer Zsuzsanna: A győri „csudahalott” históriája. In: *XII. Apáczai–Napok Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. A reneszánsz értékei, az értékek reneszánsza. Tanulmánykötet. Szerkesztő: Lőrincz Ildikó Győr, 2009.* 706-714.

Lanczendorfer Zsuzsanna: „Híres péri csárdába...” In: *Győr-Moson- Sopron megye Kalendáriuma. 2010.* 26-28., 52-53., 79-80., 101-102.

Lanczendorfer Zsuzsanna: Egy gyilkosságballada visszhangja a korabeli sajtóban. In: *XIII. Apáczai-napok. Nemzetközi Tudományos Konferencia. 2009. Kreativitás és innováció – Álmodj, alkoss, újíts! Tanulmánykötet. (CD) Szerkesztő: Lőrincz Ildikó Győr, 2009.* 314-325.

Lanczendorfer Zsuzsanna: Jogi adalékok egy kislalföldi gyilkosságballada kapcsán. I. rész In: *Ügyészek Lapja, tizennyolcadik évfolyam, 2011. 1. szám, 89-99.*

Lanczendorfer Zsuzsanna: Jogi adalékok egy kislalföldi gyilkosságballada kapcsán. II. rész In: *Ügyészek Lapja, tizennyolcadik évfolyam, 2011. 2. szám, 81-90.*

Lanczendorfer Zsuzsanna: Egy balladakutatás orvostörténeti vonatkozásai. 376-393. In: *A Selye János Egyetem 2012-es „Művelődés- Identitás- Egészség” Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete. (CD) Komárom, 2012. szeptember 13-14.*

Lanczendorfer Zsuzsanna: Krimiből ballada, avagy egy népballada–kutatás jogtörténeti vonatkozásai. In: *Szokásjog és jogszokás II. Jogi kultúrtörténeti és jogi néprajzi tanulmányok. Jogi kultúrtörténeti, jogi néprajzi kiskönyvtár 2. Szerk.: Nagy Janka Teodóra, Szekszárd 2016.* 244-260.

Utalások a „Győri csuda” témában

Dr. Petz Aladár: *Győr Szabad Királyi Város Szentháromság Közkórházának Multja És Jelene. (1749-1928.) Győregyházmegyei Alap Nyomdaműintézete, Győr, 1929.* 190-191.

Valló István: *Győr ismertetése és tájékoztatója. Győr, 1930.* 101.

Dr. Kenyeres Balázs: *Törvényszéki Orvostan. III. kötet. Az ember élete elleni bűntettek és vétségek. Eggenberger-féle Könyvkiadóvállalat, (Hoffmann Béla Kiadása) Budapest, 1911.* 436-437.

Békés István: *Magyar Ponyva Pitaval. A XVIII. század végétől a XX. század kezdetéig. Minerva, Budapest, 1966.* 360-361.

Horváth Árpád: *Megkésett világhír. Móra Könyvkiadó, Budapest, 1980.* 200-203.

Horváth Gábor: *Kis győri kalauz*. Horváth Kiadó, Győr, 2004. 49.

Hegedűs Péter- Szabó Zoltán: *Vaskakas is talál szelet*. Győr története. *The weathered vane. History of Győr*. Győr, 2008. 78.

Polgár Kálmán: *Helytörténet apróban*. Győr, 2013. 43.

Multimédiás források

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: *A győri csuda*. In: *Spanyolnátha. Művészeti Folyóirat*, 2010 Nyár, VII. évfolyam 2. szám <http://www.spanyolnatha.hu/print.php?id=2288&menu=archivum>
(Kötelező olvasmányként szerepel: ELTE BTK Folklore Tanszék. *Népköltészet 1. Magyar és összehasonlító folklór (Népballada)* 2016.)

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: „A győri csuda”: *krimiből ballada*. Nyugdíjas Egyetem. Győr, 2012. október 15. Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar - Kisalföld napilap - Széchenyi István Egyetem, DVD (1:02:16.)

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: *A győri „csuda”. Ballada és valóság*. TV M5 Mindenki Akadémiája 2017. november 2. 16.35. (25 perc) <https://www.mediaklikk.hu/video/mindenki-akademiaja-lanczendorfer-zsuzsanna-a-gyori-csuda-ballada-es-valosag/><https://www.youtube.com/watch?v=D0AENvpNb58>,

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: „Kincseink dédszüleink életéből.” *Ridikül*. Duna TV, 2019. október 2. <https://mediaklikk.hu/video/ridikul-kincseink-dedszuleink-eletembol/> (Egyik beszélgetési téma).

Szente Szimonetta - Király Ágnes: *A győri csuda*.
<https://drive.google.com/file/d/1rYsY3kAa8EswOFUUh180Gd2pFblNLfoCW/view?usp=sharing>, (9 perc 27 másodperc)

2021-03-24 13 óra Rádió Bézs/Kultúrmozorzsák-Bayer Ilona műsora
https://www.radiobezs.hu/radiobezs/radiobezs.archivplayer.page?szam=http%3A%2F%2Fwww.radiobezs.hu%2Fradiobezs_files%2FArch%3%ADvum%2F2021%2F0324_1300.mp3

„... A tetszhalálról már bizonyosan hallottak. De arról talán csak kevesek, hogy az 1880-as évek végén Magyarországon is fontolgatták, hogy az akasztást felváltják a francia forradalom jelképévé vált lefejező gépezet, a guillotine, azaz a nyaktiló bevezetésével. Épp egy gyilkos sikertelen akasztása indította el a javaslatot, amelyet a Felsőház végül elvetett. Annakidején egész Európát bejárta a „Győri csoda” néven elhíresült eset, amikor is Jedlik Ányos egyik – a mai defibrillátor őséneke nevezhető - szerkentyűjével „feltámadt” a bitófán kivégzett elítélt... Ebből is kitűnik, különleges szenvedély a balladakutatás. Komoly és kitarító nyomozás szükségeltetik egy-egy századokkal korábban történt – többnyire tragikus - eset feltárásához, majd közkinccsé tételéhez. Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna sokszínű pályájának mondhatni a legérdekesebb része a középkor végén megjelent népballadának, Európa közös népköltési műfajának kutatása. Az ő portréja, munkájának sok-sok izgalmas története a mai Kultúrmozorzsák témája.”

Tudományos előadások „Győri csuda” témában

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A „győri csuda”. Ballada és valóság. Pannon Tudományos Nap. Nagykanizsa, 2008. október 15. (A Pannon Tudományos Napok rendezvényén megtartott legjobb előadásért Oklevél. A Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Területi Bizottsága és a Veszprémi Területi Bizottsága adományozta)

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A győri „csudahalott” históriája. Apáczai – Napok. A reneszánsz értékei. Az értékek reneszánsza. Tudományos Konferencia. Győr, 2008. október 21.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A jog és a néprajz kapcsolata. A Magyar Jogászegylet Bács-Kiskun Megyei Szervezetének meghívása a Magyar Tudomány Napja alkalmából, Kecskemét, Kecskeméti Városi Ügyészség székháza, 2008. november 13.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna Egy gyilkosságballada visszhangja a korabeli sajtóban. Apáczai – Napok. Kreativitás és innováció. – Álmodj, alkoss, újíts! – Tudományos Konferencia. Győr, 2009. október 16.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Folklor és jog. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2009. június 13.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A győri „csudahalott” és a halálbüntetés eltörlésnek kapcsolata. A Magyar Tudomány Napja, Győr- Moson- Sopron Megyei Büntetés Végrehajtási Intézet Győr, 2009. november 10.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Helyi népballadák. Rendhagyó óra. Budapest, ELTE BTK Folklore Tanszék, 2010. május 6.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Ballada és valóság. Lokális (kisalföldi) balladák. Néprajztudomány és néprajzi muzeológia interdiszciplináris megközelítésben. Sepsiárkos, 2011. július 7–10.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Orvostörténeti adalékok egy ballada-kutatás kapcsán XV. Apáczai-Napok Tudományos Konferencia Győr, 2011.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Egy balladakutatás orvostörténeti vonatkozásai. A Selye János Egyetem 2012-es „Művelődés- Identitás- Egészség” Nemzetközi Tudományos Konferencia, Komárom, 2012. szeptember 13-14.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Jog és irodalom. Krimiből folklór? Kriminálexpo, Budapest, 2012. november 21.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Balladából krimi? Népköltészeti kutatás tudományközi lehetőségei. Magyar Néprajzi Társaság Önkéntes Gyűjtő Szakosztályának ülése. Budapest, Néprajzi Múzeum. 2013. május 16.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Gyilkosságból népköltészet. Helyi népballadák a jogtörténeti kutatás szolgálatában. V. Jog és irodalom szimpózium. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Jog és Irodalom Konferencia, Budapest, 2014. május 15-16.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Krimiből ballada, avagy egy népballada-kutatás jogtörténeti vonatkozásai. Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Interdiszciplináris Nemzetközi Konferencia, Pécsi Tudományegyetem Illés Gyula Főiskolai Kar, Szekszárd, 2014. október 2-3.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Balladából krimi? A „győri csuda”. Egy népköltészeti kutatás tudományos eredményei. Tudományos és Művészeti Diákköri Konferencia és Tehetségnap, Győr, Széchenyi István Egyetem, 2016. április 20.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Balladából krimi? A „győri csuda”. Egy népköltészeti kutatás tudományos eredményei. Az MTA Veszprémi Területi Bizottság, MTA VEAB-székház, TUDÓSKLUB, Veszprém, 2016. május 18.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Итоги интердисциплинарного исследования одной народной баллады. ПРОГРАММА МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ (С МЕЖДУНАРОДНЫМ УЧАСТИЕМ), посвящённой Дням славянской письменности и культуры 16 – 17 мая 2017 г. Коломна, 2017

Dr. Zsuzsanna Lanczendorfer and Dr. András Halbritter: Records of an Early Defibrillator in a Folk Ballad Research. In: M Veysel Kaya, Patrycja Chodnicka-Jaworska (szerk.) 8th RSEP International Multidisciplinary Conference: Conference Proceedings. Ankara: Yargi Publishing House, 2018. pp. 56-67. Konferencia helye, ideje: Barcelona, Spanyolország, 2018.09.04-2018.09.06.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Lokális balladák. Budapest, ELTE Folklór Tanszék, 2019. április 30.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Helyi Balladák az interdiszciplináris kutatás szolgálatában. Kriza János Néprajzi Társaság. Kolozsvár, 2019. október 14.

Ismeretterjesztő előadások „Győri csuda” témában

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A győri csuda halott históriája. Krimiből ballada? Balassi Bálint Művelődési Ház és Könyvtár, Jánossomorja, 2009. március 23.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A győri „csudahalott”. 2009. augusztus 24. Győr, XXVI. Nemzetközi Anyanyelvi Tábor.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A győri csudahalott históriája (Krimiből ballada?) Kutatók Éjszakája. Győr, 2009. szeptember 25. Az előadás kiegészült Áldozó István és Néma Sándor levéltáros előadásával, és verssel Szilágyiné dr. Göcsei Irén tolmácsolásában, valamint a témához kapcsolódó helyszínek megtekintésével (börtöncella, kivégzőudvar, siralomház).

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: „A győri csuda.” Ballada és valóság. Népfőiskolai téli esték. Kajárpéc. 2011. február 14.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A TK-s diákköri dolgozattól a Bólyai ösztöndíjig. Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr, 2011. május 5. NTP-OKA XXII,

Tehetségnap. A tehetséggondozás komplex rendszere az Apáczai Csere János Karon a Junior College rendszertől a diplomáig.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: „A győri csuda.” Krimiből ballada. Nyugdíjas Egyetem, Győr, 2012. október 15.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A „péri csuda” Krimiből ballada? XIII. Mindszenti Napok. Péter, 2013. június 28.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: A „Győri csuda” Krimiből ballada, avagy egy Jedlik „legenda” nyomában. Győri Legendák Napja. IX. Győri Fröccsnapok. Czuczor Gergely Bencés Gimnázium. Győr, 2013. július 20; 21. (Az előadás kiegészült Barla Ferenc fizikus defibrillátorról szóló előadásával.)

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna - Barla Ferenc: A „győri csuda”. Krimiből legenda, avagy egy Jedlik legenda nyomában. Győri Legendák Napja. Győr, Múzeumház, 2014. július 19.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Helyi balladák. Győr, Kovács Pál Múzeum és Közösségi Tér, Győr, 2014. szeptember 4.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: „A péri rablógyilkos felakasztása és feltámadása.” Múzeumok éjszakája. Győri Ítéltábla. Győr, 2016. június 25.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Egy ballada jogi és orvostörténeti vonatkozásai. Palóc Múzeum. Balassagyarmat, 2017. március 27.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Krimiből ballada. A győri „csudahalott” históriája. Csiripiszli Fesztivál. Dunakiliti, 2017. április 8.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Gyilkosságból költészet. Veszprém, Agóra, 2019. április 4.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Kisalföldi balladák. Ravazd. Könyvtár, 2019. október 3.

Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna: Helyi balladák. Kimle, 2021. augusztus 9.

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

–

III. MELLÉKLETEK

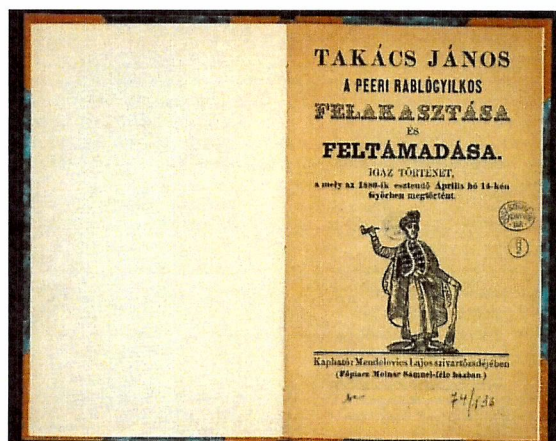
1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Fotókat készítette: Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna

Handwritten musical score for 'Gede' by Takács János. The score is written on two staves with lyrics in Hungarian. The title 'Gede' is written in large, stylized letters. The tempo is marked 'Moderato'. The key signature is one flat (B-flat). The score includes a prelude and a main melody. The lyrics are: 'Tudják-e, Péri-Péri hást mi történt? Két pándorfi tikászasszonyt megölték, Ezek voltak Takács János, Gede Pál, Kiszáradnak érte majd a bitófán.' The score is dated 1899 and 1996.

„Híres péri országúton mi történt/ Két pándorfi tikászasszonyt megölték/
Ezek voltak Takács János, Gede Pál/ Kiszáradnak érte majd a bitófán.”

1. számú kép: A péri ballada 1899-ből (megtalálta: LZS.) és 1996-ból, dallam nélkül (gyűjtötte: Polgár Kálmán)

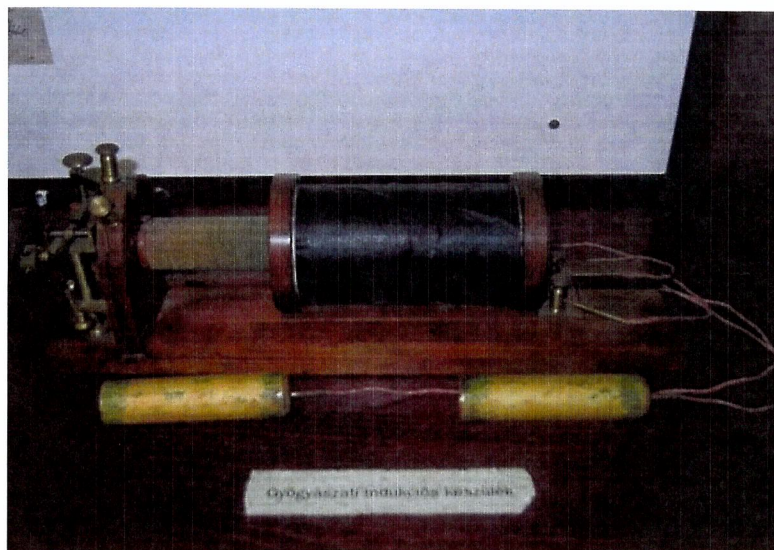
2. számú kép: Ponyva, 1880.

3. számú kép: Az egykori Vármegyeháza és kivégzőudvara

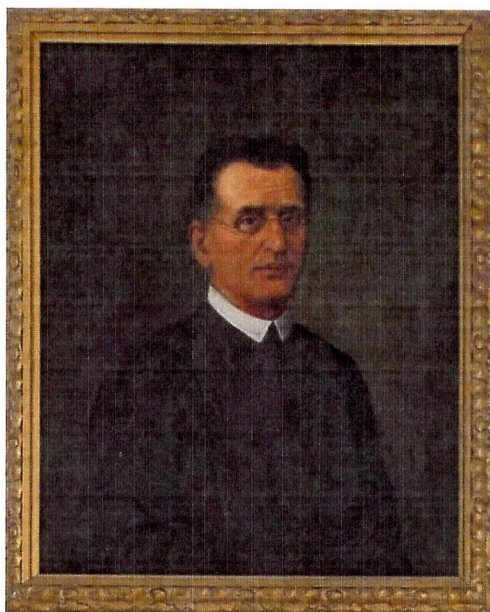
4. számú kép: Az egykori Szentháromság Közkórház és falán függő emléktáblák

5. számú kép: Gyógyászati indukciós készülék a Czuczor Gergely Bencés Gimnázium Jedlik Ányos Állandó Kiállításán

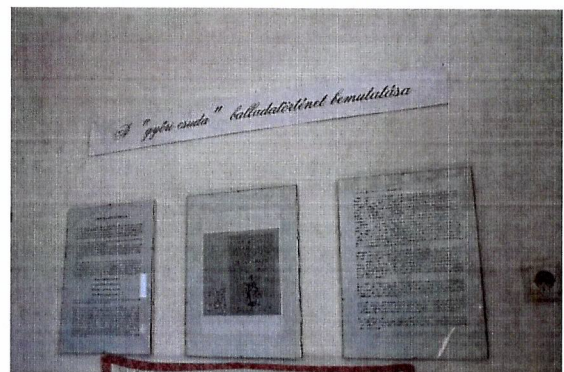
6. számú kép: Dr. Petz Aladár kórházigazgató főorvos és Jedlik Ányos bencés tanár síremléke, Győr

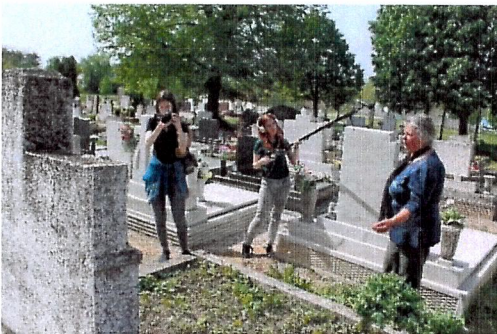
7. számú kép: Bierbauer Lipót bencés tanár. Győr, Xantus János Múzeum

8. számú kép: Dr. Theodor Billroth szobra Bécsben és a kutató. Fotó: Dr. Halbritter András

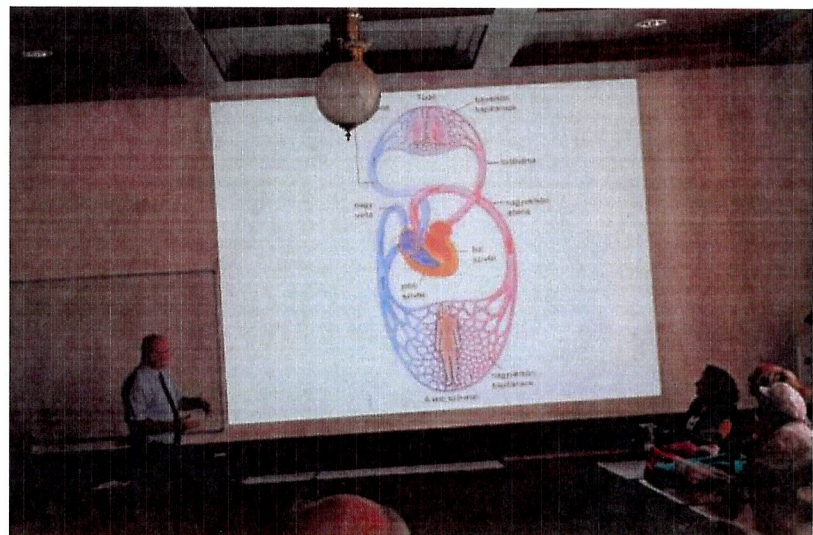
9. számú kép: Péri kocsmá és tájház a felújítás közben és után, Pér, 2017; 2021.

10. kép: Filmforgatás Péren. Szalkai Imréné Misik Ilona adatközlő és az alkotók. Pér, 2020

11. kép: Kutatók éjszakája. Győr, 2009; Néma Sándor, Áldozó István

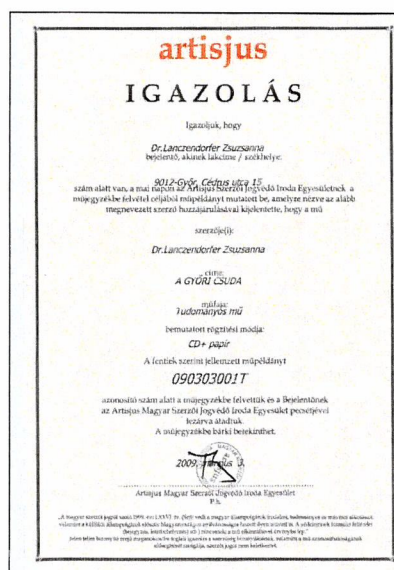
12. kép: Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna, Barla Ferenc. Győri Legendák Napja, Győr, 2013.

13. kép: A győri „csuda.” Ballada és valóság. TV M5 Mindenki Akadémiája 2017. november 2.

14. kép: Elismerő Oklevél a 2008-2011 között végzett (MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj) kiemelkedő kutatói munkáért. Budapest, 2012.

15. kép: A „Győri csuda” tudományos mű levédéséről szóló dokumentum. Budapest, 2009.

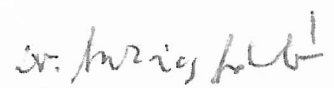
TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

Tárgy: A Győri csuda felvétele a Győri Értéktárba

A Radicsné Csöre Andrea által felterjesztett szellemi érték alapja egy péri rablógyilkosság ballada. Igaz történetet örökített meg, amelyről újságokban, ponyvafüzetben is olvashattak. Takács János péri rablógyilkos felakasztásáról és csudas feltámadásáról keletkezett 1880-ban. Előzménye: 1878-ban a péri kocsmában meggyilkoltak, kiraboltak két nyugat-magyarországi (ma burgenlandi) asszonyt. Véleményt nyilvánított róla Jedlik Ányos bencés tanár, fizikus, Petz Aladár a győri kórház igazgatója, Tehodor Billroth bécsi orvosprofesszor és számos jogi szakértő. Híre eljutott a magyar képviselőházba is. Foglalkozott vele az Orvosi Hetilap.

A Győri csuda napjainkig él a szóbeli hagyományban nagy területen, számos helyszínen Bécstől Győrig. Feltárásában döntő részt vállalt dr. Lanczendorfer Zsuzsanna győri néprajzkutató, egyetemi docens, aki a Magyar Tudományos Akadémia Bolyai János kutatási ösztöndíja keretében kutatta, számos tanulmányban, cikkben, előadásban ismertette. Film is készült róla. A Bolyai-ösztöndíj bíráló bizottságának tagjaként alkalmam volt megismerni Lanczendorfer Zsuzsanna eredményeit: munkájával a Győri csuda a magyar népi elbeszélő hagyomány legalaposabban feltárt, dokumentált és bemutatott témájává vált. Méltó arra, hogy bekerüljön a Győri Értéktárba. Felvételét Győr szellemi értékei közé szívesen ajánlom. Kiemelem a felterjesztés alaposságát, minden szempontból magas színvonalát, amely maga is bizonyítja a Győri csuda kutatásának komolyságát.

Székesfehérvár, 2021. szeptember 24.

Dr. Lukács László

néprajzkutató
egyetemi tanár
a Magyar Tudományos Akadémia doktora
a Fejér Megyei Értéktár Bizottság tagja

Győri Értéktár Bizottság
Szeles Szabolcs
Alpolgármester Úr

Győr Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal
Győr
Városház tér 1.
9021

Tárgy: A „Győri csuda” felvétele a Győri
Értéktárba
Iktatószám: MNL/GyMSMGyL/ 29317-
1/2021.

Győr, 2021. szeptember 8.

Támogatói nyilatkozat

A „Győri csuda” alapja egy XIX. század végi péri rablógyilkosság, amely országos és nemzetközi érdeklődést váltott ki már a maga korában is. A hiteles levéltári forrásokkal dokumentálható történetet megőrizte az oral history, továbbá a ponyva, az újságcikkek, sőt szaklapok foglalkoztak a különleges esettel. A téma interdiszciplináriássá vált, hiszen számos jogi, fizikai, orvostörténeti és etikai vitát generált még külföldön is.

Takács János, a gyilkosság miatt halálra ítélt gonosztevő legendája neves győri bencés tanárok, híres helyi orvosok, valamint jogászok érdeklődésének középpontjába került. Jedlik Ányos, Lumniczer Károly, Sikor József, Petz Aladár, Matkovics Tamás és Némethy Ernő kutatásaira, felfedezéseire mély hatást gyakorolt az 1878-as különleges, hátborzongató esemény.

A cselekmény számos szállal kötődik győri és péri történeti épületekhez. A Szentháromság Kórház, a Vármegyeháza, a korabeli börtön, valamint a péri kocsmá „szemtanúi” voltak a nagy közérdeklődésnek számító mozzanatnak. A régi vármegyeháza és a börtön (Győr, Liszt Ferenc utca 13.) ma a megyei levéltárnak ad otthont, ahol a téma neves szakembere, Dr. Lanczendorfer

**TAGINTÉZMÉNY: Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri
Levéltára**

Cím: 9023 Győr, Liszt Ferenc utca 13.
Telefon: 06-96/312-424
E-mail: gymsmgyl@mnl.gov.hu

Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott Radicsné Csöre Andrea az Újvárosi Művelődési Ház igazgatója hozzájárulok a javaslatban megadott adatok kezeléséhez, továbbá a benyújtott teljes dokumentáció, - a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználásához.

Továbbá nyilatkozom, hogy a nem saját készítésű dokumentumok tekintetében az adott dokumentum tulajdonosa hozzájárult a szabad felhasználáshoz, mely magába foglalja a nyilvánosságra hozatalt a helyi értékek adminisztrációja, archíválása és népszerűsítése érdekében.

Győr, 2021. október 7.

Radicsné Csöre Andrea

javaslattevő aláírása

